

Tractament contra la violència de parella mitjançant estudi tipològic

03/2010 - Psicologia.

Les intervencions habituals que s'usen per tractar la conducta violenta a la parella no contempen la classificació tipològica dels agressors. La manca d'homogeneïtat en els grups de tractament ha estat proposada com a possible causa de la ineficàcia de les teràpies, ja que no es tenen en compte les peculiaritats de cada subjecte. Per això, trobar una classificació dels agressors ha esdevingut una necessitat, a nivell internacional i en el nostre entorn, per tal de poder desenvolupar tractaments més eficaços i personalitzats. Aquest treball ha aplicat, per primera vegada en un centre penitenciari de Catalunya, una metodologia d'anàlisi que s'usa a nivell internacional per estudiar les tipologies d'agressors de parella. La línia d'investigació s'està estenent a altres centres i els seus resultats comencen a aplicar-se en el disseny de tractaments diferenciats.



L'estudi presenta la primera aproximació tipològica d'agressors de parella en una mostra penitenciària de l'Estat Espanyol. El seu interès resideix en valorar en quina mesura les classificacions anglosaxones són aplicables al nostre entorn així com la possible utilitat dels resultats en el disseny dels tractaments, adequant-los a les diferents necessitats criminògenes pròpies de cada subtipus d'agressor.

Les reformes penals han incrementat el nombre d'interns condemnats per aquests delictes, increment que no ha vingut acompanyat de més investigació ni més recursos per atendre el problema. A la vegada, persisteixen intervencions de "talla única" (iguals per a tots els agressors de parella, sense atendre a les seves peculiaritats) i moltes vegades amb continguts no contrastats empíricament. D'altra banda, els agressors de parella no constitueixen un grup homogeni i els estudis internacionals indiquen l'existència d'almenys tres tipus d'agressors diferenciables sobre la base de la personalitat i psicopatologia, el tipus de violència i la ira entre altres variables. Aquests factors han estat els principals impulsors de la línia d'investigació.

Aquest estudi es va iniciar com a treball d'investigació del psicòleg i criminòleg Ismael Loinaz en el Doctorat en Psiquiatria de la UAB (Departament de Psiquiatria i Medicina Legal) sota l'adreça del professor Rafael Torrubia i, en l'actualitat, participen la Universitat del País Basc, la Universidad de Málaga i el Centro de Estudios Jurídicos y Formación Especializada que ha finançat en 2009 i 2010 dos estudis relacionats amb la matèria. El CP Brians 2 dona suport el projecte des del seu inici, i actualment col·laboren Alhaurín de la Torre (Málaga) i Brians-1 (Barcelona).

Amb una metodologia similar a la internacional i un protocol d'avaluació amb instruments adaptats en el nostre entorn (MCMI-III, STAXI-2, IPDMV, CTS-2, etc.) els resultats han permès classificar als agressors en dos grups:

Grup 1. "Normalitzats". Per les seves dimensions psicosocials se'ls ha denominat «violents amb la parella / estables emocionalment / integrats socialment», es caracteritzen per una violència limitada a l'àmbit de la parella, major autoestima, menys distorsions cognitives, menor abús de l'alcohol i altres drogues, major control de la seva ira i menys antecedents penals.

Grup 2. "Antisocials". Es poden qualificar com «violents generalitzats / poc estables emocionalment / no integrats socialment», presenten un perfil caracteritzat per l'extensió de la violència més enllà de l'entorn familiar, alteracions de la personalitat i abús d'alcohol/drogues, major presència de distorsions cognitives i més antecedents penals.

L'argumentada ineficàcia de les intervencions terapèutiques amb agressors de parella fa que el redisseny dels programes sigui un objectiu d'estudi primordial. L'aproximació tipològica es pot considerar l'alternativa d'elecció per tractar la conducta violenta a la parella (almenys en centres penitenciaris) i es pot començar a dissenyar tractaments que atenguin a les diferències entre grups (com està succeïnt en el CP Brians-2), modificant-se la intensitat de la intervenció (que serà major o menor en funció del risc de l'agressor) i centrant els esforços en aquells factors que estan relacionats en major mesura amb la conducta violenta en un grup determinat.

En resum, es pot afirmar que els elevats nivells de reincidència, així com l'argumentada ineficàcia de les intervencions terapèutiques homogènies per a tots els agressors, fan que el redisseny dels programes de tractament sigui un objectiu d'estudi de gran importància i interès actual. La present investigació permetrà disposar de perfils més definits a l'hora de distingir els tipus d'agressors i pot ser el punt de partida d'una línia d'investigació que permeti aplicar aquests coneixements al desenvolupament de tractaments més eficaços.

Rafael Torrubia, Ismael Loinaz

Departament de Psiquiatria i de Medicina Legal

"Typology of incarcerated intimate partner aggressors". Loinaz, Ismael; Echeburua, Enrique; Torrubia, Rafael. PSICOTHEMA, 22 (1): 106-111 FEB 2010.